

crkva u svijetu

PRILOZI

KONKRETNO DRUŠTVO — SAMOUPRAVNI SOCIJALIZAM — IDENTIFIKACIJA U LJUBAVI, A NE U IDEOLOGIJI

Frane Franić

Čitajući *Nedjeljnu Dalmaciju*, Split, 3. travnja 1988. str. 8., naslov: *Uskrsna poruka nadbiskupa metropolite Frane Franića Vjernici u konkretnom društvu*, razmišljam kako je teško prevesti religiozni u politički govor, a i obratno. Odatle proizlaze mnogi nesporazumi. Do neke mjere to je neizbježno, jer političar ide za političkim ciljevima, a religiozan čovjek za religioznim ciljevima. S druge strane, politika želi sve prožeti, pa i religiju, a religija želi sve prožeti svojim vrhovnim moralnim zasadama, pa i politiku, jer kršćani moraju nastojati da budu »duša svijeta«, kaže Konci.

Komentator se čudi zašto nadbiskup metropolita Franić uporno upotrebljava izraz »konkretno društvo« s kojim on želi da se »identificira«, zašto ne može da mu nikada izađe ispod pera izraz »samoupravni socijalizam«, pa da se dakle nadbiskup jasno izrazi da se on želi identificirati sa samoupravnim socijalizmom.

Ja se naprotiv čudim, kako neki naši novinari i čak neki političari nikako ne mogu reći ili napisati ono što sam ja više puta rekao i napisao, da se naime JA, a tako bi trebao učiniti svaki pravi kršćanin, »**ŽELIM IDENTIFICIRATI U LJUBAVI, A NE U IDEOLOGIJI S NAŠIM KONKRETNIM DRUŠTVOM**«, misleći pri tomu na LJUBAV U DIMENZIJI KRIŽA, jer ja o *toj ljubavi* uvijek govorim, i to baš u toj formulaciji.

To je, zaista, moj vlastiti izraz do kojeg sam došao osobnim razmišljanjem u cilju prijateljskog dijaloga, ali je, moram reći, njegov sadržaj od nekih bio izvrnut. Taj se izraz temelji u Svetom pismu, jer se je Krist baš na križu identificirao sa svim ljudima i njihovim narodima i

društvenim zajednicama, pošto je uzeo na sebe grijehe pojedinih ljudi, pojedinih naroda i njihovih društava. Naravno, Krist je na sebe uzeo sve grijehe sviju ljudi i njihovih društava, dakle individualne i narodne grijehe, također grijehe koji izviru iz loših struktura, o kojima se, tzv. »strukturalnim grijesima«, danas toliko govori. I sveti Pavao se je toliko identificirao s grijesima svoga naroda, da je izjavio da bi htio biti zauvijek rastavljen od Krista, kada bi znao da bi to koristilo njegovu narodu po krvi.

Držim da su se kršćani bili »identificirali« u ljubavi, a ne u ideologiji sa svim konkretnim društvima u kojima su bili prisiljeni živjeti u povijesti Crkve želeći LJUBAVLJU, A NE NASILJEM, POMOĆI TIM DRUŠTVIMA DA SE IZVUKU IZ SVOJIH VJERSKO-MORALNIH I DRUGIH POTEŠKOĆA.

Prema tome, dva pojma: »konkretno društvo« i »samoupravni socijalizam« — stvarno se razlikuju; među njima je *distinctio realis*. Najbolji je dokaz taj što Crkva nije dio samoupravnog socijalizma, jer joj i Ustav priznaje autonomiju, a JEST DIO KONKRETNOG DRUŠTVA.

Samoupravni socijalizam je višeznačan politički pojam, a Crkva se politikom ne bavi.

Zatim, sustav samoupravnog socijalizma danas je toliko kritiziran od svih građana, od Saveza komunista i od samog Socijalističkog saveza, da bi bilo čudno da se neki biskup identificira s toliko kritiziranim samoupravnim socijalizmom, koji nikako da proradi u praksi.

Istina je da sam ja jednom hvalio »samoupravni socijalizam«, čak kao do sada najidealniji društveni sustav. To je bilo osobito u predavanju, koje sam održao, kao profesor filozofije na Teologiji u Splitu, na poziv Seminara za politička i sociološka istraživanja Pravnog fakulteta u Splitu, 26. XI. 1970. To je predavanje, skupa s diskusijom koja je tom prigodom održana s profesorima iz Ljubljane, Sarajeva, Zagreba i Splita, objavljena u časopisu *Pogledi*, br. 6/1971, i bez diskusije, u posebnom izdanju *Crkve u svijetu*, u mojoj knjizi *Putovi dijaloga, Split, 1973*.

Međutim, u tom predavanju, kao i poslije, iznašao sam svoja mišljenja o nekim principima socijalizma, koja sam smatrao pozitivnima sa stajališta kršćanske filozofije, dogmatike i morala, posebno princip demokratskog upravljanja na gospodarskom planu, i u tome sam vidio neku analogiju s koncilskim principom o subsidiarnosti: tvornice radnicima na upravljanje; isto tako i dohodak onima koji ga proizvode, bio on u našim dinarima ili u devizama.

Ali taj princip nije lako ostvariti, jer se birokracija uvijek miješa, pa radnik i dalje ostaje otuđen od svoga rada i ne može se osloboditi robovanja kapitalu. U tome i jest čitav problem odnosa rada i kapitala. Radu je u Bibliji i Crkvi, posebno na II. vatikanskom saboru (usp. GS) dana prednost pred kapitalom, a to čini, u principu, i svaki socijalizam, ne samo marksistički i jugoslavenski. To čini i Papina enciklika *Sollicitudo rei socialis*, u tolikoj mjeri, da papa Ivan Pavao II. od nekih biva ocijenjen pomalo utopistom.

Uostalom, takve stavove o radu i kapitalu iznosio sam, u svojim interventima i na II. vatikanskom saboru.

Ali umiješati mene u dnevnu politiku i suditi me sa stajališta političke sociologije — time se ide izvan puta.

Ipak neki novinari to uporno čine već više od 2 godine — kao da bi mi željeli iznuditi neku izjavu, da me tako nategnu na Prokrustov krevet koji su pripremili te mi onda nametnu nešto što je od mene veoma daleko.

Uostalom, papa Ivan Pavao II. često je ustvrdio, i danas tvrdi, da Crkva nema **TEHNIČKIH RJEŠENJA ZA NEKI POSEBNI KRŠĆANSKI DRUŠTVENI SUSTAV KOJI BI OBVEZIVAO SVE KRŠĆANE.** To i jest razlog da se je Crkva prilagođavala svim društvenim sustavima, počevši od robovlasničkog, preko feudalnog do kapitalističkoga i sada socijalističkoga. Crkva je iznutra sve te sustave, ljubavlju u dimenziji križa, nastojala pomoći da dođu do punije istine, pravde i ljubavi.

U ono vrijeme, 1970. godine, bile su prilike za dijalog između Crkve i Države mnogo povoljnije nego danas. I taj se moj, prije spomenuti referat smatrao tada pozitivnim doprinosom za odnose među onima koji vjeruju i onima koji ne vjeruju. Pogotovo za to što sam ja bio ne samo profesor, nego i biskup. Toliko se je to ozbiljno shvaćalo, da su ljudi koji su taj dijalog organizirali na Splitskom sveučilištu imali od toga posljedice, a i ja sam neke posljedice konkretno osjetio, posebno s obzirom na gradnju crkve sv. Petra.

A ipak su to bili ljudi široka pogleda, vjerni Marxovoj misli i vjerni državnoj jugoslavenskoj zajednici.

Međutim, događaji su i vrijeme učinili svoje. Treba sve zaboraviti. Ja se ne tužim više ni na što i ni na koga, jer život teče dalje i donosi nove probleme.

Ali vaditi nečije riječi izvan konteksta i stavljati točku, gdje se nalazi zarez, i onda sve ono iza zareza izostaviti, takav postupak zaista nema ništa zajedničko ne samo s kršćanskim moralom, nego nema ništa zajedničko ni s prirodnom ljudskom etikom.